

Faktaark om effektanalyser af VEU-systemet

Executive summary

- KORAs effektanalyse af voksenefteruddannelsessystemet viser, at voksen- og efteruddannelse på det almene niveau i gennemsnit fører til øget uddannelse, både i det ordinære system (fx erhvervsuddannelse) og i efteruddannelsessystemet (fx hf enkeltfag).
- Til gengæld fører kurserne til negative løn- og beskæftigelseseffekter i de 6 år, der måles effekter.
- Bestemte typer af AMU-kurser giver positive løn- og beskæftigelseseffekter, men samlet påvirker AMU ikke skift af arbejdsgiver, hvilket umiddelbart er overraskende, givet AMU's målsætning om både at øge kvalifikationerne hos medarbejderen og lette omstillinger på arbejdsmarkedet.
- Omvendt kan fastholdelse i jobbet også være et udtryk for, at kvalifikationerne i forhold til at fastholde det eksisterende job styrkes.
- Analyserne af kurserne på det videregående niveau viser, at kurserne giver positive løn- og beskæftigelseseffekter, samt at akademi- og diplomkurser giver øget faglig mobilitet, altså varetagelse af jobfunktion på et højere niveau.

Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen

I det følgende beskrives resultaterne fra KORAs effektstudie af den danske voksenefteruddannelsesindsats fra juni 2017, da det er det mest aktuelle og relevante studie i en dansk kontekst (Bolvig, Kristensen og Skipper 2017). For resultater fra øvrige effektstudier henvises til KORAs effektreview af danske og internationale effektstudier af voksenefteruddannelsesindsatsen (Arendt, Wolf og Verner 2017).

Faktaboks

Datamaterialet i KORAs effektevaluering af det danske VEU-system bygger på personer, der i 3. kvartal 2011 påbegyndte et VEU-kursus, enten på almen, erhvervsrettet eller videregående niveau. Der skelnes mellem ledige og beskæftigede. For almene og videregående VEU-kurser er varigheden generelt markant længere end AMU-kurser. For disse kurser er der derfor, som supplement, foretaget ekstra analyser med starttidspunkt sat til 3.kvartal 2008, for derved at udvide tidsperioden og give eventuelle effekter mulighed for at manifestere sig.

I analysen anvendes følgende effektmål:

<i>Beskæftigelse</i>	Hvorvidt deltagelsen i VEU påvirker beskæftigelsesgraden
<i>Løn</i>	Effekt på deltagernes månedsløn
<i>Jobmobilitet</i>	Effekt på skift af arbejdsgiver, enten indenfor samme branche eller til en ny branche (branchemobilitet)
<i>Faglig mobilitet¹</i>	Effekt på skift af jobfunktion. Faglig mobilitet kan både være horisontal (ny jobfunktion på samme faglige niveau) eller vertikal (ny jobfunktion på et højere niveau)
<i>Uddannelse</i>	Effekt på efterfølgende uddannelse. Her skelnes mellem videre uddannelse i det ordinære uddannelsessystem (fx en erhvervsuddannelse) eller i voksen-og efteruddannelsessystemet (fx hf enkeltfag)
<i>Sygefravær</i>	Effekten på antallet af sygedage (efter de første 14 dage) ²

Effekterne opgøres på individ og samfundsniveau. Effekterne på individniveau illustrerer effekter for de personer der deltager i VEU-indsatsen, mens der på samfundsniveau foretages en cost-benefitanalyse, som viser de samfundsmæssige gevinster fratrukket VEU-indsatsens samlede omkostninger.

Rapporten bygger på registerdata, og det kan ikke udelukkes, at deltagelsen i VEU kan have andre effekter, på eksempelvis tryghed i ansættelsen, videregivelse af kompetencer til andre medarbejdere, arbejdsglæde mv. som der ikke kan udledes fra datamaterialet.

I det følgende redegøres for fundne effekter for beskæftigede opdelt på VEU-type og dernæst effekter for ledige samlet.

¹ Der er dog en ganske stor usikkerhed om den faglige mobilitet, idet de bygger på DISCO koder som indrapporteres til Danmarks Statistik, og det ikke altid registreres, når en arbejdstager skifter jobfunktion indenfor samme arbejdsplads.

² Sygefraværet er registreret i sygedagpengeregisteret og indbefatter ikke sygefravær i arbejdsgiverperioden, som siden år 2000 har været fastsat til 14 dage gældende for alle sektorer.

Effekter af almen VEU

Almen VEU omfatter forberedende voksenundervisning (FVU), almen voksenuddannelse (avu), hf-enkeltfag, ordblindeundervisning (OBU).

Effekter blandt beskæftigede der deltager i almen VEU

- På det almene niveau finder KORA at *almen voksenundervisning (AVU)*, *HF-enkeltfag* og i nogen grad også *forberedende voksenundervisning (FVU)*, medfører øget deltagelse i det ordinære uddannelsessystem, samt i efteruddannelsessystemet og en tilsvarende reduktion i beskæftigelse og løn.
- *Ordblindeundervisning* har ingen effekt på deltagelsen i ordinær uddannelse, men til gengæld ses øget brug af efteruddannelse.
- Deltagelse i *almen VEU* reducerer antallet af sygedage blandt ufaglærte.

Cost-benefit analysen af beskæftigedes deltagelse i almen VEU

- *Cost-benefit analysen* for det almene område er negativ. Det vil sige, at når de 'gevinster', som indsatsen fører med sig – eksempelvis i form af øget beskæftigelse – holdes op imod de samfundsmæssige udgifter, indsatsen fører med sig, er udfaldet negativt. Det kan blandt andet skyldes, at eventuelle gevinster over perioden (både over tre og seks år) ikke har haft tid nok til at manifestere sig.
- KORA skriver, at almen VEU kan opfattes som en investering, der i bedste fald skaber værdi på lang sigt, og at de negative beregninger ikke nødvendigvis betyder, at kurserne ikke har værdi. En eventuel forbedring af basale kompetencer kan eksempelvis være afgørende for virksomhedernes mulighed for at gennemføre en digitalisering af arbejds-gangene.
- Konklusionen på effektanalysen er dog, at der set over et 6-årigt tids-perspektiv ikke er positive gevinster.

Effekter af AMU

Erhvervsrettet VEU vedrører arbejdsmarkedsuddannelse (AMU) og åben uddannelse/enkeltfag på erhvervsuddannelsesniveau.

Effekter blandt beskæftigede der deltager i AMU

- KORA finder, at AMU generelt har positive effekter på løn- og beskæftigelse.
- Hos ufaglærte har AMU-kurser større effekt på beskæftigelsesgraden og lønniveauet end hos faglærte.
- Det overordnede resultat dækker dog over store variationer mellem fire hovedtyper af AMU-kurser:
  - *Certifikatkurser*: Kurser, der er en betingelse for udøvelse af et hverv og som giver et certifikat udstedt af en myndighed eller certificeret brancheorganisation.
  - *Branchekurser*: Øvrige brancherettede kurser, som ikke giver certifikat men kun et almindelig AMU-kursusbevis.
  - *Tværgående kurser*: Tværgående kurser på tværs af brancher om fx ledelse, samarbejde, IT, service mv.
  - *Grundlæggende kurser*: Tværgående kurser på tværs af brancher om grundlæggende almene færdigheder i en erhvervsrettet sammenhæng.
- Effekten drives især af *branchespecifikke* og *tværgående* kurser.
- *Certifikatkurser* påvirker derimod ikke løn og beskæftigelsesgrad. Det kan umiddelbart virke overraskende, da et medfølgende certifikat synliggør den erhvervede kompetence. En mulig forklaring kan være, at certifikater ofte er et krav, og at de jævnligt skal fornyes.
- AMU har generelt ikke nogen betydning for skift af arbejdsgiver eller job/funktionsniveau. Modsat kan det også betyde, at kvalifikationerne til at fastholde det eksisterende job styrkes.

Cost-benefit analysen af beskæftigedes deltagelse i AMU

- Cost-benefit analysen for AMU-området viser meget forskellige effekter afhængigt af typen af AMU.
- *Tværgående* og *branchespecifikke* kurser giver positivt afkast, mens certifikatkurser og grundlæggende kurser giver negativt afkast.
- Forskellene skyldes altovervejende, at de *tværgående* og *branchespecifikke* kurser i gennemsnit medfører en positiv løneffekt, hvorimod *certifikat* kurser i gennemsnit medfører en negativ løneffekt.

fikatskurser og grundlæggende kurser i gennemsnit medfører ingen eller negative løneffekter.

Effekter af videregående VEU

Videregående VEU er akademiuddannelser, diplomuddannelser, masteruddannelser, anden åben uddannelse på videregående niveau.

Effekter blandt beskæftigede, der deltager i videregående VEU

- Resultaterne for løneffekter på det videregående område varierer ift. kursustype.
- *Diplomkurser* resulterer i de største løngevinster, mens *akademikurser* har små gevinster.
- *Masterniveau* viser først positive og signifikante beskæftigelseseffekter efter 5 år og tilsvarende løneffekter efter ca. 6 år.
- Beskæftigelsesgraden stiger generelt mere end lønnen.
- Modsat resultaterne for det *almene og erhvervsrettede (AMU) niveau* medfører efteruddannelse på det *videregående niveau* en stor effekt på mobilitet mellem jobniveauer. Dette er ikke overraskende i lyset af at en del kursister tager akademi-, diplom- og masterkurser med henblik på at forbedre deres karrieremuligheder.
- Deltagelse i videregående VEU på *akademi-* og *diplomniveau* har ganske kraftige effekter på mobilitet til et højere færdighedsniveau. *Akademikurser* især giver spring til det højeste (ledelses-)niveau, mens *diplomkurser* gælder det tre spring i færdighedsniveauer (fra lavt færdighedsniveau op til højt færdighedsniveau), og effekten for *diplomkurser* er meget markant.
- Deltagelse i *videregående VEU* reducerer samlet set antallet af sygedage. Reduktionen er kun signifikant for *diplom-* og *masterniveau* og resultatet stammer primært fra faglærte, der deltager i videregående VEU.
- Analysen viser desuden, at ansatte i den *offentlige sektor* oplever meget lave, eller ingen, løn- og beskæftigelseseffekter af deltagelse i videregående VEU, mens ansatte i den private sektor derimod oplever ganske store løn- og beskæftigelseseffekter af deltagelse i videregående VEU.

Cost-benefit analysen af beskæftigedes deltagelse i Videregående VEU

- *Cost-benefit analysen* af VEU på det videregående niveau viser umiddelbart et negativt resultat. Dette skyldes for *akademi-* og *diplomkurser* primært den korte analyseperiode. Ændres starttidspunktet til 2008, så viser *akademi-* og *diplomkurserne* sig som gode investeringer (afhængig af hvordan tidsomkostningen indgår)³.
- Kurser på *masterniveau* resulterer derimod fortsat i meget stort underskud for samfundet. Dette skal ses i lyset af, at masterforløbene varer i flere år, og mange kursister falder fra, inden de har færdiggjort en samlet masteruddannelse. Blandt dem, der holder ved og gennemfører en hel master, er arbejdsbyrden ganske stor, også i fritiden, og derfor kan man måske forvente, at de ikke i samme periode lægger ekstra meget tid på arbejdet, hvilket kan være en del af forklaringen.

Effekter blandt ledige, der deltager i VEU

Effekter blandt ledige, der deltager i VEU på individniveau

- Effekten af deltagelse i voksen- og efteruddannelse for ledige på kontanthjælp og dagpenge afhænger af, om de deltager i *alment, erhvervsrettet* eller *videregående* VEU-forløb.
- Deltagelse i VEU på *erhvervsrettet* og *videregående* niveau giver positive beskæftigelseseffekter for de ledige allerede året efter deltagelse.
- VEU på det *almene* niveau ser ud til at være en langsigtet investering, der i første omgang fører til ordinær uddannelse på bekostning af beskæftigelse.
- Analyserne viser, at deltagelse i *almen* VEU fører til lavere ledighed for kontanthjælpsmodtagere, men ikke for dagpengemodtagere.

---

³ Prisen for deltagelse i efteruddannelsen skal i princippet også inkludere omkostningerne ved den tid, der anvendes. Det er åbenlyst hvis kursusaktiviteten foregår i arbejdstiden, men undervisningsaktiviteten kan også foregå om aftenen og i weekenderne, dette gælder navnlig for det videregående niveau. Tidsomkostningen her ligger i høj grad uden for normal arbejdstid, og det er derfor uklart, hvordan denne tid skal prissættes. KORA griber problemet ad ved at arbejde med tre forskellige skøn for tidsomkostningen: ét lavt skøn, hvor værdien af brugt tid sættes til nul, et skøn, hvor KORA sætter værdien af tiden brugt på kurserne lig timelønnen og et skøn midt i mellem, hvor vi sætter værdien til 50% af timelønnen.

Cost-benefit analysen af lediges deltagelse i VEU

- Resultatet for lediges deltagelse i *videregående* efteruddannelser er positive over den fireårige periode.
- Deltagelse i *erhvervsrettede* VEU kurser blandt ledige lander på omkring 0 kr.
- For det *almene* niveau medfører de ekstra udgifter til uddannelse, i kombination med lavere beskæftigelse, negative cost benefit resultater.

Litteratur

KORA 2017a: Effektevaluering af voksen- og efter-uddannelsesindsatsen
Sammenfatning. Iben Bolvig, Nicolai Kristensen og Lars Skipper.

KORA 2017b: Litteraturreview af effektanalyser om voksen- og efterud-
dannelsesindsatsen. Jacob Nielsen Arendt, Rasmus Trap Wolf og Mette
Verner